

DOI <https://doi.org/10.32782/2415-8151.2023.28.25>

УДК 712

ДО ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ УНІФІКОВАНОЇ КЛАСИФІКАЦІЇ ТОПІАРНИХ ФОРМ РОСЛИН

Гончаренко Яніна Вікторівна¹, Олексійченко Надія Олександрівна²,
Подольхова Маріанна Олександрівна³

¹Кандидат біологічних наук, доцент, доцент кафедри ландшафтного проектування та садово-паркового мистецтва Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, Харків, Україна,
e-mail: yapina.honcharenko@kname.edu.ua, orcid: 0000-0002-4526-4873

²Доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувач кафедри ландшафтного проектування та садово-паркового мистецтва Харківського національного університету міського господарства імені О.М. Бекетова, Харків, Україна,
e-mail: nadiia.oleksiichenko@kname.edu.ua, orcid: 0000-0003-3526-2820

³Кандидат сільськогосподарських наук, старший викладач кафедри ландшафтного проектування та садово-паркового мистецтва Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, Харків, Україна,
e-mail: marianna.podolkhova@kname.edu.ua, orcid: 0000-0002-0141-004X

Анотація. Мета. Формування уніфікованої класифікації топіарних форм рослин на основі порівняння і критичного аналізу існуючих розрізнених класифікацій, що розроблені науковою спільнотою у сучасній ландшафтній архітектурі.

Методологія. Базисом для проведення досліджень є середовищний підхід. Матеріалами для досліджень слугували результати проведених натурних обстежень ландшафтних об'єктів у м. Чернівці упродовж 2022–2023 рр. (Чернівецька область). Для збору матеріалу були використані загальнонаукові (емпіричні методи, аналіз, синтез та узагальнення інформації) та спеціальні методи (візуальні, дендрологічні, ландшафтні, флористичний аналіз, фотофіксація) дослідження.

Результати. У статті актуалізовано важливість створення естетичного середовища для людини, яке еволюціонує разом із цивілізаціями. Наведено критичний аналіз класифікацій топіарних форм, якими користуються закордонні й українські науковці. Актуалізовано проблеми, що виникають при розробці класифікацій. Виявлено значні розбіжності у класифікаціях, що робить неможливим порівнювати результати отримані на основі класифікацій різних авторів. Для формування уніфікованої класифікації запропоновано додаткові ознаки топіарних форм із можливістю розкриття декоративних якостей. Зроблено акцент на урахуванні морфобіологічних властивостей рослин: наявність колючок, шипів, емергенців, отруйність й алергенність.

Наукова новизна. Удосконалено і уніфіковано існуючі класифікації топіарних форм, які зведено до класифікацій живоплотів і топіарних форм.

Практична значущість. Використання єдиної класифікації дасть можливість отримувати достовірні результати і порівнювати їх за комплексом ознаками. Також її можна використовувати в якості шкали для оцінки декоративності топіа-

рїїв, що проявляється не лише в цікавих геометричних формах, але й в динаміці кольорів листків, квіток, плодів; сезонному розвитку; тривалості певних фаз вегетації.

Ключові слова: класифікація топіарних форм, топіарні форми, живоплоти, озеленення, топіарні сади, топіарне мистецтво.

ВСТУП

Прагнення людини оточити себе естетичним простором відомо ще за часів до нашої ери. Вважається, що садівництво бере свій відлік із періоду єгипетської і месопотамської цивілізацій [7, 17, 21, 23]. Сади і парки є поєднанням естетики і намаганням задовільнити утилітарні потреби людини. Популярність топіаріїв призвела до появи такого напрямку садово-паркового мистецтва як топіарне. Воно пройшло довгий шлях становлення, зазнавало розквіту і занепаду в різні епохи [7, 12, 17, 23]. На сьогодні його елементи знов користуються попитом і цей напрям еволюціонує завдяки появі нових технологій і технік із формування рослин [1, 15, 23].

АНАЛІЗ ПОПЕРЕДНІХ ДОСЛІДЖЕНЬ

До наших часів залишилось чимало садів і парків із елементами топіарного мистецтва, а також створюються і нові. Для зручності оперування термінологією виникла потреба в класифікації формованих рослин. Одні із старіших джерел із топіарного мистецтва [1, 17] виділяють такі форми як лабіринти, мейзи, геометричні фігури, фігури тварин і химер, імітацію архітектурних споруд, меблі, літери, цифри, одяг і інші побутові предмети. У спеціалізованому словнику [22] вказано такий розподіл топіаріїв: стіни; комічні персонажі; архітектура; маскування; особливий об'єкт; килими; скелі; докїлля. У подальшому термінологія поповнювалась і почали виділяють карликові живоплоти, арки, геометричні форми, живі скульптури, тварини, зелені стіни [18, 19, 21]. При характеристиці садів в англійському стилі [23] вже застосовано нову термінологію: формовані живоплоти; живоплоти (висота до 150 см); бордюри (висотою до 60 см); зелені стіни; геометричні фігури (діаметр від 30 см до 100 см); сукупність геометричних фігур; ярусні фігури; тварини; меблі; невизначені фігури. Наявність такого терміну як «невизначені форми» свідчить про те, що окремі топіарії важко піддаються класифікації. Із давніх часів збереглися сади, в яких зібрано колекції топіаріїв. Топіарні сади ряд авторів [1, 4, 5, 16] поділяє згідно із стилістичними ознаками на класичні, тематичні, колекційні і біонічні живі скульптури.

Останній дорівнюється до «Green Art», який виконують в техніці каркасного топіарію або арбоскульптури. Зелені огорожі і скульптури залежно від техніки виконання і способу вирощування пропонується групувати на такі: класичне, традиційне (надання рослинам геометричних форм за допомогою шаблонів і рамок); нове, каркасне топіарі (із вирощуванням ґрунтопокривних рослин в каркасах на субстраті із моху чи торфу); садові бонсаї (мініатюрні деревця висотою не вище 1 м, що обрізані за допомогою особливої техніки); арбоскульптури (використання принципів щеплення, аблакування, розтягування стовбура і гілок деревних рослин). Елементи топіарного мистецтва досить різноманітні і окремі науковці [4, 6] зазначають такі: берсо; боскети; вузлові сади; арабески; пілони; газебо чи бельведер; живоплоти; формовані рослини у вигляді тварин. Найбільші розбіжності в класифікаціях існують для живоплотів і формованих рослин [4, 6, 12, 13, 15, 18, 19, 20, 22].

МЕТА

На прикладі топіарних форм, що використані в озелененні м. Чернівці й критичному аналізі існуючих класифікацій топіарних форм запропонувати удосконалену класифікацію. Для досягнення мети необхідно: провести порівняння і критичний аналіз існуючих класифікацій; виокремити показники на яких повинна ґрунтуватися удосконалена класифікація. На нашу думку вона сприятиме й детальному опису декоративності топіарних форм, що буде корисним для оцінки їхніх естетичних якостей.

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ОБГОВОРЕННЯ

На території України топіарні форми аналізувались рядом науковців [2, 3, 4, 6, 11, 12]. Потужна увага була приділена топіарним формам в Чернівцях (Чернівецька область) [8, 9, 10]. На сьогодні місто зазнає значних реконструкцій в насадженнях різного функціонального призначення, що відбивається і на впровадженні нових топіарних форм. Для формування класифікації необхідно виділити ряд ознак за якими вона буде відбуватися. Хочемо зазначити, що не брали до уваги класифікації авторів окремих країн, якими

керувались українські науковці до 2022 року. При розгляді живоплотів, виявляється, що розбіжностей в їхній класифікації не так багато, як для інших форм. Якщо аналізувати висоту, бачимо деякі розбіжності в існуючих класифікаціях. Фахівці зі США, Канади, Індії і деяких інших країн поділяють живоплоти на такі: високі захисні; карликові захисні; високі декоративні; карликові декоративні [17, 18, 21]. Науковці Польщі застосовують іншу класифікацію, яка виділяє такі форми: геометричні або архітектурні, аморфні, фігурні [20]. Фігурні форми можуть нагадувати реальних тварин чи предмети або вигаданих. Зазначені форми використовують поодинокі або за їх участю споруджують стіни, живоплоти, арки. Живоплоти можуть бути висотою до 50 см і їх називають бордюрами. Невисокі живоплоти досягають 50–100 см. Живоплоти середні мають розміри від 100 см до 150 см. Високі живоплоти можуть бути 150–300 см заввишки, а дуже високі – понад 300 см. Якщо формовані дерева утворюють алеї, їх називають зеленими стінами. До них відносять шпалери, які формують із деревних плодих рослин. Ряд українських науковців [5, 6] при описі висоти живоплотів посилається на класифікацію надану В. П. Кучерявим [7] згідно з якою бордюрами вважають живоплоти висотою до 1 м, власне живоплотами – від 1 до 2 м, живими стінами – від 3 м. Тут залишається прогалина між 2 і 3 м. Інші автори [14] вказують такі типи живоплотів за висотою: бордюр (до 50 см); власно живопліт (до 180 см); зелена стіна або шпалера (до 3–4 м). Пропонується урахувати і такі різновиди останніх як рельєфні й комбіновані.

С. І. Топилко, О. Ю. Лисенко й О. І. Рапій [16] виділяють такі види живоплотів: бордюри (до 1 м); огорожі (до 25 м); зелені стіни (від 25–30 м). На нашу думку тут могла виникнути технічна помилка і автори мали на увазі 2,5 і 3,0 м. За кількістю рядів пропонується урахувати одно-, дво- і багаторядні [5, 7]. Інша класифікація [16] пропонує урахувати лише однорядні і багаторядні. За формою виокремлюються такі: формовані; прямокутні; трапечії і трикутні; округлі; вільноростучі [5, 7].

Зручним буде поділ топіаріїв на живоплоти, топіарні фігури класичні й каркасні. Нівакі, бонсаї, «Green Art», фітопластику, арбоскульптури чи дендроконструкції виготовляються іншими способами і їх краще розглядати окремо. Для живоплотів нами пропонується оновлена класифікація, яка ґрунтується на класифікацій типових [9] і мобільних живоплотів К. В. Мирончук [10], але зі змінами і доповненнями:

1. Структура: неформований (природна форма); формований (підтримується форма) (рис. 1 А).

2. Склад: чистий (один вид) (рис. 1); змішаний (кілька видів) (рис. 2). Необхідно зазначити, що для живоплотів м. Чернівці спостерігали перетворення чистих на змішані за рахунок спонтанного самосіву інших видів. Можливо для оцінювання якостей живоплоту варто зазначити якого походження мішаний живопліт.

А

Б

Рис. 1. Hedge types: А – molded hedge with a frame; Б – trapezoidal cross section

3. Функції: захисні; утворення лабіринтів і мейзів для розваг; розмежування або сполучення простору; маскування; огорожа; фон; обрамлення квітників.

А

Б

Рис. 2. Hedge types: А – mixed hedge with ornamental flowering; Б – raised hedge

4. Тип формованого живоплоту: традиційний; піднятий (нижня частина не містить пагонів, верхньої задана певна геометрична форма) (рис. 2 Б); мобільний (за участю контейнерних рослин); каркасний (рис. 1 А).

5. Тип неформованого живоплоту: каркасний; простий (і для мобільних живоплотів).

6. За висотою пропонуємо такі параметри: бордюр (до 0,5 м); низький (0,5–1,0 м); середній (1,0–2,0 м); високий або зелена чи жива стіна, шпалера (від 2,0 м). Для зелених стін варто розглядати й характер поверхні: рівна; рельєфна; комбінована.

7. За кількістю рядів пропонуємо такі: однорядний (рис. 1, рис. 2 А); дворядний (рис. 2 Б); n-рядний.

8. Фронтальна форма формованих живоплотів: пряма; хвиляста; ступінчаста; хаотична; комбінована.

9. Фронтальна форма неформованих живоплотів: природна; комбінована.

10. Поперечний переріз формованих живоплотів: трикутний; прямокутний; конусоподібний; кулястий; трапецієподібний (рис. 1 Б); ступінчастий; хаотичний.

11. Поперечний переріз неформованих живоплотів: овальний; віялоподібний; кулястий; пірамідальний.

12. Тривалість функціонування мобільних живоплотів: тимчасові (до трьох місяців); сезонні (3–9 місяців); довгострокові (понад 9 місяців).

13. Мобільність: маломобільні (вага однієї секції понад 100 кг); середньомобільні (вага однієї секції до 50–100 кг); високомобільні (вага однієї секції до 50 кг).

14. Декоративні якості контейнерів: колір і матеріал із якого вони виготовлені (дерево, бетон, пластик, нержавіючі метали).

15. Декоративність упродовж вегетації: листопадні (рис. 1, рис. 2); вічнозелені; декоративнолистяні (колір листків упродовж вегетації зелений, червоних або жовтуватих відтінків, строкатий); декоративного квітування (раннє і пізнє квітування, квітки з приємним ароматом, з неприємним або без аромату) (рис. 2); декоративного плодоношення (плоди додають декоративності або знижують її); наявність контрасту між вегетативними і генеративними органами.

16. Небезпечність: наявність колючок, шипів, емергенців, отруйність, алергенність.

Найчастіше топіарні форми поділяють на класичні (традиційні) і нові (каркасні), а для сучасних модифікацій зазначені металеві скульптурно-каркасні форми, садові бонсаї, арбоскульптури [5, 11, 16]. Власну класифікацію топіарних форм запропонували В. І. Солоненко і О. В. Ватаманюк [14], яку ми взяли за основу. Щодо «Green Art», ми погоджуємось із авторами [14], які розглядають його в якості ландшафтної інсталяції. Використання мохового, дернового або інших субстратів для укорінення трав'янистих рослин не пов'язано із складним і тривалим процесом «виховування деревних рослин». Також погоджуємось із виокремленням арбоскульптури (арбопластики) і дендроконструкцій у зв'язку з тим, що вони потребують проведення аблакування, щеплення, що не притаманно для топіарних форм.

1. Геометричні форми прості, складні, комбіновані: мають чіткі визначені контури і нагадують геометричні фігури (рис. 3 А, Б).

А

Б

В

Рис. 3. Topiary forms: А – geometric shape, Б – geometric shapes, В – European nivaki

2. Довільні форми: не мають чітких контурів і не нагадують геометричні фігури, можуть бути фантазійними.

3. Сегментну форму пропонуємо не вважати підвидом довільних форм, а виокремити, так як чіткі контури наявні: власно сегментна (скелетні гілки крони мають округлі сегменти) і європейський нівакі або дерева-хмаринки (цілісність крони порушено, скелетні гілки формують її у вигляді округлих хмаринок) (рис. 3 В).

4. Скульптурні форми: імітація тварин, рослин, літер, цифр, архітектурних споруд і різних предметів.

5. Сюжетні форми: розміщення кількох форм для імітації певного сюжету. Може бути статична (констатація розміщення елементів у просторі) і динамічна (імітація руху).

6. Каркасні форми, мозаїчне мистецтво, живі скульптури: споруджують із застосуванням каркасів із різних матеріалів, вони можуть мати різний вигляд (рис. 4–5); можуть бути геометричними, скульптурними, сюжетними (динамічні, статичні).

Рис. 4. Frame topiary An Elephant

7. Декоративність упродовж вегетації: листопадні (рис. 1–2, рис. 3 Б); вічнозелені (рис. 3 А, рис. 4–5); декоративнолистяні (колір листків упродовж вегетації зелений, червоних і інших кольорів); декоративного квітання (раннє і пізнє квітання, квітки з приємним ароматом, з неприємним або без аромату); декоративного плодоношення (плоди додають декоративності або знижують її); наявність контрасту між вегетативними і генеративними органами.

Рис. 5. Frame topiary A palm

8. Небезпечність: наявність колючок, шипів, емергенців, отруйність, алергенність.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Дзиба А. А., Кузнецова А. О. Особливості озеленення Діснейленду у Франції. *Агробіологія: зб. наук. праць*. Біла Церква : Вид-во Білоцерків. нац. аграр. ун-т, 2012. Вип. 8 (94). С. 67–72.
- [2] Дзиба А. А., Живець О. І. Елементи топіарного мистецтва у Бolehові Івано-Франківської області. *Науковий вісник НЛТУ України*, 2013. Вип. 23.9. С. 177–181.
- [3] Дзиба А. А., Романенко А. О. Порівняльний аналіз елементів топіарного мистецтва у містах Бахмач, Ніжин і Батурин Чернігівської області. *Ukrainian Journal of Forest and Wood Science*, 2014. № 198. С. 238–244.
- [4] Дзиба А. А. Елементи топіарного мистецтва у заповідних штучно створених парках другої половини ХХ століття Українського Полісся. *Ukrainian Journal of Forest and Wood Science*, 2020. Vol. 11, No. 4. P. 80–90. DOI: 10.31548/forest2020.04.008
- [5] Косик О. І., Гуцаленко У. Ю. Топіарні сади в сучасній ландшафтній архітектурі. *Теорія та практика дизайну: зб. наук. праць*. Садово-паркове мистецтво К.: НАУ, 2021. Вип. 23. С. 135–140. Doi: 10.18372/2415-8151.24.16301.
- [6] Курницький М. П., Мирончук К. В. Стан живоплотів у сучасному місті. *Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України*, 2011. Вип. 21.3. С. 8–11.
- [7] Кучерявий В. П. Озеленення населених місць : підручн. Львів : Світ, 2005. – 243 с.
- [8] Мирончук К. В. Роль живоплотів в озелененні Буковини. *Науковий вісник НЛТУ України*, 2012. Т. 22.3. С. 139–145.

ВИСНОВКИ

Формування рослин є давнім мистецтвом, яке постійно еволюціонує і на якому відбиваються уподобання різних культур. Тож, виникає нова термінологія, нові форми, які для зручності потребують уніфікування. Роботи, що присвячені класифікаціям топіарних форм і їхнім декоративним якостям недостатньо. Це може бути пов'язано із відсутністю єдиної класифікації і важкістю розпізнавання окремих унікальних топіаріїв. Для топіаріїв доцільно розрізняти живоплоти і топіарні фігури класичні й каркасні. Типовий нівакі, на відміну від європейського, є специфічною технікою формування крони деревних рослин, які застосовуються для облаштування садів у японському стилі. Тож, його в складі топіарних форм краще не розглядати. Нівакі, бонсаї, пензцін, «Green Art», фітопластику, арбоскульптуру чи дендроконструкції треба розглядати окремо від топіаріїв. Запропонована класифікація не може бути остаточною, але в ній висвітлено комплекс різноманітних ознак, які не були ураховані в наукових джерелах за останнє століття.

REFERENCES

- [1] Dzyba, A.A., Kuznetsova, A.O. (2012). Osoblyvosti ozelenennia Disneilendu u Frantsii [Features of the landscaping of Disneyland in France]. *Ahrobiolohiia : zб. nauk. prats. Bila Tserkva : Vyd-vo Bilotserkiv. nats. ahrar. un-t.* [in Ukrainian].
- [2] Dzyba, A.A., Zhyvets, O.I. (2013). Elementy topiarnoho mystetstva u Bolekhovi Ivano-Frankivskoi oblasti [Elements of topiary art in Bolehov, Ivano-Frankivsk region]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy.* [in Ukrainian].
- [3] Dzyba, A.A., Romanenko, A.O. (2014). Porivnialnyi analiz elementiv topiarnoho mystetstva u mistakh Bakhmach, Nizhyn i Baturyn Chernihivskoi oblasti [Comparative analysis of elements of topiary art in the cities of Bakhmach, Nizhyn and Baturyn, Chernihiv region]. *Ukrainian Journal of Forest and Wood Science.* [in Ukrainian].
- [4] Dzyba, A.A. (2020). Elementy topiarnoho mystetstva u zapovidnykh shtuchno stvorenykh parkakh druhoi polovyny XX stolittia Ukrainskoho Polissia [Elements of topiary art artificially created parks of the second half of the 20th century in Ukrainian Polissia]. *Ukrainian Journal of Forest and Wood Science.* DOI: 10.31548/forest2020.04.008 [in Ukrainian].
- [5] Kosyk, O.I., Hutsalenko, U.Yu. (2021). Topiarni sady v suchasniy landshaftnii arkhitekturi [Topiary gardens in modern landscape architecture]. *Teoriia ta praktyka dizainu: zб. nauk. prats. Sadovo-parkove mystetstvo.* Doi: 10.18372/2415-8151.24.16301
- [6] Kurnytskyi, M. P., Myronchuk, K. V. (2011). Stan zhyvoplotiv u suchasnomu misti [The condition of hedges

[9] Мирончук К. В. Особливості формування просторової структури типових живоплотів і їх класифікація. *Науковий вісник НЛТУ України*, 2016. Вип. 26.4. С. 117–124.

[10] Мирончук К. В. Класифікація мобільних живоплотів. *Науковий вісник НЛТУ України*, 2018. Т. 28, № 8. С. 70–73. DOI: 10.15421/40280814

[11] Монарх В. В. Аналіз стану топіарних фігур на території паркової зони Вінницького національного аграрного університету. *Лісове та садово-паркове господарство*, 2021. № 23. С. 156–164.

[12] Олексійченко Н. О., Дзиба А. А., Подольхова М. О. Дендропарк Клесівського лісництва – перлина топіарного мистецтва в Україні. *Науковий вісник НЛТУ України*, 2016. Т. 26.1. С. 139–145.

[13] Олексійченко Н. О., Подольхова М. О., Гончаренко Я. В. Сучасний стан елементів топіарного мистецтва у ландшафтах сільської місцевості Пожезько-Славонської жупанії (Хорватія). *Науковий вісник НЛТУ України*, 2022. Т. 32(6). С. 7–12. DOI:10.36930/40320601

[14] Солоненко В. І., Ватаманюк О. В. Класифікація топіарних форм в садово-парковому будівництві. *Сільське господарство та лісівництво*, 2016. № 3. С. 200–208.

[15] Солоненко В. І., Ватаманюк О. В. Класифікація видів вертикального озеленення в ландшафтному будівництві. *Лісове та садово-паркове господарство*, 2017. № 5. С. 126–136.

[16] Топилко С. І., Лисенко О. Ю., Рапій О. І. Топіарні сади в сучасній ландшафтній архітектурі. *Modern Directions of Theoretical and Applied Researches, '2015*. Available at <http://www.sworld.education/index.php/ru/conference/the-content-of-conferences/archives-of-individual-conferences/march-2015>

[17] Charles H., Curtis W. The book of topiary. London and New York. MCMIV. 1904. 190 p.

[18] French D. D., Cummins R. P. (2009). Classification, composition, richness and of British hedgerows. *Applied Vegetation Science*, DOI: 10.1111/j.1654-109X.2001.tb00490.x

[19] Höpfl L., Hensel D. S., Hensel M., Ludwig F. (2021). Initiating Research into Adapting Rural Hedging Techniques, Hedge Types, and Hedgerow Networks as Novel Urban Green Systems. *Land*. DOI:10.3390/land10050529

[20] Mikołajczyk M. Formy roślinne budujące przestrzeń. *Space&FORM | przestrzeń i forma*. Wydawnictwo Uczelniane Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie, 2014. № 21. Pp. 463–472.

[21] Ruemler E. Aesthetics and Practice of Topiary Art. *Acta Horticulturae*, 2004. 643. Pp. 79–87. DOI: 10.17660/ActaHor-tic.2004.643.9

[22] Treib M. Vocabulary Topiary: *Landscape Architecture Magazine*. Published by: American Society of Landscape Architects Stable, 1986. Vol. 76, №. 4. Pp. 76–81.

[23] 'Township Topiary': The history of the English-style gardens of Batho, Mangaung (1846–1948) / D. Bruyn. *Navors. nas. Mus., Bloemfontein*, 2011. № 27(3). P. 37–82.

in the modern city]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoho lisotekhnichnoho universytetu Ukrainy*. [in Ukrainian].

[7] Kucheriavyi, V.P. (2005). Ozelenennia naselenykh mistis [Landscaping of populated areas]: pidruchn. Lviv : Svit. [in Ukrainian].

[8] Myronchuk, K.V. (2012). Rol zhyvoplotiv v ozelenenni Bukovyny [The role of hedges in the landscaping of Bukovyna]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy*. [in Ukrainian].

[9] Myronchuk, K.V. (2016). Osoblyvosti formuvannia prostоровoi struktury typovykh zhyvoplotiv i yikh klasyfikatsiia [Features of the formation of the spatial structure of typical hedges and their classification]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy*. [in Ukrainian].

[10] Myronchuk, K.V. (2018). Klasyfikatsiia mobilnykh zhyvoplotiv [Classification of mobile hedges]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy*. DOI: 10.15421/40280814. [in Ukrainian].

[11] Monarkh, V.V. (2021). Analiz stanu topiarnykh fihur na terytorii parkovoi zony Vinnytskoho natsionalnoho ahrarnoho universytetu [Analysis of the station of topiary figures on the teritori of the Vinnytsia National Agrarian University]. *Lisove ta sadovo-parkove hospodarstvo*. [in Ukrainian].

[12] Oleksiichenko, N.O., Dzyba, A.A., Podolkhova, M.O. (2016). Dendropark Klesivskoho lisnytstva – perlyna topiarnoho mystetstva v Ukraini [Dendrological Park of Klesivsky Forestry – a Topiary Art Pearl in Ukraine]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy*. [in Ukrainian].

[13] Oleksiichenko, N.O., Podolkhova, M.O., Honcharenko, Ya.V. (2022). Suchasnyi stan elementiv topiarnoho mystetstva u landshaftakh silskoi mistsevosti Pozhezko-Slavonskoi zhupanii (Khorvatiia) [The current state of the elements of topiary art in the rural landscapes of the Požega-Slavonia County (Croatia)]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy*. [in Ukrainian]. DOI:10.36930/40320601

[14] Solonenko, V.I., Vatamaniuk, O.V. (2016). Klasyfikatsiia topiarnykh form v sadovo-parkovomu budivnytstvi [Classification of topiary forms in Landscape Gardening construction]. *Siliske hospodarstvo ta lisivnytstvo*. [in Ukrainian].

[15] Solonenko, V.I., Vatamaniuk, O.V. (2017). Klasyfikatsiia vydiv vertykalnoho ozelenennia v landshaftnomu budivnytstvi [Classification of vertical gardening in the modern world]. *Lisove ta sadovo-parkove hospodarstvo*. [in Ukrainian].

[16] Topylko, S.I., Lysenko, O.Yu., Rapii, O.I. (2015). Topiarni sady v suchasni landshaftni arkhitekturi [Topiary Gardens in Modern Landscape Architecture]. *Modern Directions of Theoretical and Applied Researches*. [in Ukrainian].

[17] Charles, H., Curtis, W. (1904). The book of topiary. London and New York. MCMIV.

[18] French, D.D., Cummins, R. P. (2009). Classification, composition, richness and diversity of British hedgerows. *Applied Vegetation Science*, DOI: 10.1111/j.1654-109X.2001.tb00490.x

[19] Höpfl, L., Hensel, D. S., Hensel, M., Ludwig, F. Initiating Research into Adapting Rural Hedging Techniques, Hedge Types, and Hedgerow Networks as Novel Urban Green Systems. *Land*, 2021. [in Ukrainian]. 10(5).529. DOI:10.3390/land10050529

[20] Mikołajczyk, M. (2014). *Formy roślinne budujące przestrzeń* [Plant forms that build space]. Space&FORM | przestrzeń i forma. Wydawnictwo Uczelniane Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie. [in Polish].

[21] Ruemler, E. (2004). *Aesthetics and Practice of Topiary Art*. *Acta Horticulturae*, DOI: 10.17660/ActaHortic.2004.643.9

[22] Treib, M. *Vocabulary Topiary: Landscape Architecture Magazine*. (1986). Published by: American Society of Landscape Architects Stable.

[23] Bruyn, D. 'Township Topiary': The history of the English-style gardens of Batho, Mungaung (1846–1948) (2011). *Navors. nas. Mus., Bloemfontein*.

ABSTRACT

Honcharenko Ya., Oleksiichenko N., Podolkhova M. On the question of the formation of the unified classification of topiary forms of plants.

The article considers the problem of creating a unified classification for topiary forms and proposes an improved classification for hedges and topiary forms. This problem is caused by the fact that topiary art was born a long time ago. It has gone through a long way of formation, has experienced prosperity and decline and different times. If topiary forms are collected in special gardens, these gardens are divided according to stylistic features into classical, thematic, collectible and bionic living sculptures. Literary sources describe various hedges and topiaries, which can be geometric or amorphous in shape. Often their names indicate the functions assigned to them. It is proposed to called classic and frame topiaries. The interpretation of frame topiaries by different authors is filled with different meanings, which complicates classification. The interpretation of frame topiaries by different authors is filled with different meanings, which complicates classification. The interpretation of frame topiaries by different authors is filled with different meanings, which complicates classification. Hedges are specific and should be separated from topiary forms into another group. The signs by which classification is recommended are as follows: structure; storage; functions; type; height; number of lines; frontal form; cross section; mobility; decorativeness of containers for mobile figures; decorativeness during the growing season; dangerous qualities. For topiary forms, the following signs are recommended: form; dynamic or static, the presence of a subject Bonsai, penjing, and niwaki should exist independently of topiary. Although imitation nivaki (European nivaki) is included in topiary.; use of frames; decorativeness during the growing season; dangerous qualities. New techniques for creating topiary forms and the emergence of new forms will require constant improvement of the classification. At this stage, it can also be used to assess the decorative qualities of topiaries.

Key words: classification of topiary forms, topiary forms, hedges, landscaping, topiary gardens, topiary art.

AUTHOR`S NOTE:

Honcharenko Yanina, Candidate of Biological Sciences, Associate Professor, Senior lecturer of the Department of Landscape Design and Garden and Park Art, O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv, Kharkiv, Ukraine, e-mail: yanina.honcharenko@kname.edu.ua, orcid: 0000-0002-4526-4873

Oleksiichenko Nadiia, Doctor of Agricultural Sciences, Professor, Head of the Department of Landscape Design and Garden and Park Art, O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv, Kharkiv, Ukraine, e-mail: nadiia.oleksiichenko@kname.edu.ua, orcid: 0000-0003-3526-2820

Podolkhova Marianna, Candidate of Agricultural Sciences, Senior lecturer of the Department of Landscape Design and Garden and Park Art, O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv, Kharkiv, Ukraine, e-mail: marianna.podolkhova@kname.edu.ua, orcid: 0000-0002-0141-004X

Стаття подана до редакції 05.05.2023 р.